

Symposium 2023 inspireert en verbindt

Vastberaden verder bouwen aan Ouder- en Jeugdsteunpunten



Na de succesvolle bijeenkomst in 2022 waarbij er over nut en noodzaak van de Ouder- en Jeugdsteunpunten werd gepraat, vond op 12 december 2023 het tweede symposium plaats. De toon wordt al meteen gezet als de deelnemers de prachtige zaal van stadsklooster de Mariënhof in Amersfoort binnenkomen. Iedereen gaat letterlijk ‘over de streep’ door vragen te beantwoorden als ‘wie zou er weer kind willen zijn?’, ‘wie struikelde zelf ook wel eens in zijn/haar schoolloopbaan?’ en ‘wie heeft er al een Ouder- en Jeugdsteunpunt?’ Dat is waar vandaag over gaat: contacten leggen en inspireren hoe we vastberaden verder kunnen bouwen aan de steunpunten.

Stand van zaken: 127 steunpunten

“Bij de peiling in november 2023 hebben 127 van de 150 samenwerkingsverbanden passend onderwijs een steunpunt ingericht. Een aantal om trots op te zijn, want dat hebben we in drie jaar tijd met elkaar bereikt!”, stelt projectleider Mark Weghorst van de Vliegende Brigade. “Ik ben vooral ook benieuwd wat samenwerkingsverbanden, die nog niet gestart zijn met een steunpunt, nog nodig hebben om stappen te zetten. De Vliegende Brigade gaat daar de komende maanden nog een bijdrage aan leveren. Zo komt er materiaal ter ondersteuning van de leerlingsteunpunten, brengen we in beeld welke stimulans samenwerkingsverbanden nog nodig hebben, dragen we onze intervisie over aan de onderwijsconsulenten en denken we mee over de online vindplek van steunpunten. Al het materiaal van de Vliegende Brigade wordt bovendien bij elkaar gebracht en beschikbaar gesteld.”



“Het succes van een steunpunt valt of staat met een open mind en houding en de bereidheid om leerlingen te helpen”, voegt Lucas van de Vijver van de Vliegende Brigade daaraan toe. “Een toverformule is er niet. Een kwartiermaker bij een samenwerkingsverband had bijvoorbeeld officieel maar één uur per week beschikbaar, maar ging als ervaringsdeskundige ouder alle open dagen af. ‘Gewoon’ in gesprek gaan met jongeren, ouders en docenten werkt vaak het beste. Door in contact te zijn, ontdek je met elkaar welke oplossingen het beste passen.”

Weghorst is vooral ook benieuwd wat samenwerkingsverbanden die nog niet gestart zijn met een steunpunt nog nodig hebben. Om dat gesprek op gang te brengen, vindt allereerst een paneldiscussie op het podium plaats. Ludo Abbink (swv PO Friesland), Christine Tolenaar (ervaringsdeskundige Oudersteunpunt Leiden), Eva Schmidt (regisseur swv Noord-Kennemerland) en Yvon van Houdt (directeur-bestuurder Onderwijs-consulenten). “Je kunt niet genoeg lawaai maken”, stelt Abbink.

“Dan kom je uit bij enthousiaste mensen die hun ervaring willen inzetten. Belangrijk is daarbij wel dat ze zelf vrij zijn van ballast. Twee jaar geleden zijn we in Friesland begonnen met het opzetten van een steunpunt. Dat is in december 2023 geopend en we zouden dat nooit gekund hebben zonder de inzet van ervaringsdeskundigen. Kwantitatief krijg ik terug hoeveel matches tot steun er gemaakt zijn. De volgende stap is om te peilen of jongeren en ouders zich ook gesteund voelen.”





Ervaringsdeskundigen staan náást ouders

Het gesprek gaat verder met Ludo Abbink (Directeur-bestuurder SWV PO Friesland), Christine Tolenaar (ervaringsdeskundige Oudersteunpunt Leiden), Eva Schmidt (Regisseur Oudersteunpunt inclusiever primair onderwijs Noord Kennemerland) en Yvon van Houdt (directeur-bestuurder Onderwijsconsulenten). Zij kunnen als geen ander vertellen wat je in de praktijk tegenkomt. “Je kunt niet genoeg lawaai maken als je begint met het steunpunt”, stelt Abbink. “Dan kom je uit bij enthousiaste mensen die hun ervaring willen inzetten. Wij helpen hen om dat op een goede manier te kunnen doen. Twee jaar geleden zijn we in Friesland begonnen met het opzetten van een steunpunt. In december 2023 gingen we live en dat we hadden dat nooit willen doen zonder de inzet van ervaringsdeskundigen. Als samenwerkingsverband gaan we niet over de inhoud, maar hoor ik wel hoeveel matches tot steun er gemaakt zijn. De volgende stap is om te peilen of jongeren en ouders zich ook gesteund voelen.”

Ouders in hun kracht zetten

Tolenaar kan zich daar als ervaringsdeskundige helemaal in vinden. “Ik heb twee kinderen met onderwijsvragen, voor wie het zorgproces in combinatie met onderwijs niet tot stand kwam. We bevonden ons in ‘zwart weer’ en zijn op een gegeven moment van school gewisseld. Via mijn werk als buddy bij oudervereniging Balans raakte ik betrokken bij het oudersteunpunt in Leiden en help ouders om weer overzicht te creëren. Ik heb een steunende en informerende rol, anders dan die van zorgprofessionals. Als ervaringsdeskundige kan ik echt náást ouders staan. Daardoor durven ze meer te delen, ook over onderwerpen waar ze zich voor schamen. In de gesprekken die ik met hen voer, stimuleer ik hen om de regie weer te pakken, zodat ze weer in hun kracht komen te staan en als ouder een gesprekspartner van betekenis zijn.”



Dé blauwdruk bestaat niet

Schmidt knikt instemmend. “Het is zoals mensen op een motor die elkaar onderweg tegenkomen. Je knikt en wisselt een blik van verstandhouding uit. Zo is het ook met ervaringsdeskundigen binnen een steunpunt. Ouders hoeven mij niet uit te leggen hoe het voelt. Daardoor kunnen we snel een laagje dieper gaan. Belangrijkste inzicht voor mij is om in ontwikkeling te blijven na het opzetten van een steunpunt. Ook al heb je een website en is het steunpunt bemenst, blijf in beweging, ga de boer op en kijk hoe je kunt aansluiten bij ouders en jongeren. Er is niet één blauwdruk; een steunpunt is heel contextafhankelijk. Je moet met elkaar uitvinden wat voor jouw regio het beste werkt. Of we onszelf ooit overbodig maken, weet ik niet. Ik zie het eigenlijk als én-én.” “Dat geldt ook voor de onderwijsconsulenten”, vult Van Houdt aan. “Als tweedelijnsinstantie hebben wij een signalerende en bemiddelende rol tussen kinderen en jongeren tot 23 jaar, hun ouders en de samenwerkingsverbanden. Die rol willen we de komende jaren verder uitbouwen en vooral op casusniveau kennis delen met elkaar. Daarbij gaan we ook een consulterende rol vervullen naar de samenwerkingsverbanden. We denken graag mee over inhoudelijke vragen van de steunpunten.”

Inzichten uit de zaal

Naar aanleiding van de paneldiscussie benoemen de deelnemers de volgende inzichten en succesfactoren voor het opzetten van een OJS:

- Zet ervaringsdeskundigen in
- Blijf in beweging
- Zoek de samenwerking
- Bereikbaarheid en bekendheid van het steunpunt is belangrijk
- Ga het gesprek aan met kinderen en jongeren
- Durf en probeer uit
- Leer van en met elkaar
- Ken de behoeften van je doelgroep
- De tweede lijn kan de eerste lijn versterken
- Doe wat in jouw regio het beste werkt

Lego Serious Play: samen bouwen

Samen verder bouwen aan steunpunten wordt daarna heel letterlijk. Tijdens een Lego Serious Play workshop ervaart iedereen dat we zelf onze toekomst kunnen maken, dat een stevige basis essentieel is, dat vooral het verhaal en de betekenis die jij eraan geeft telt en dat het allerbelangrijkste is om daarover met elkaar in gesprek te gaan. Na een paar speelse oefenrondes zijn er 3 hoofdvragen die steeds worden ingeleid door een hartenkreet van de Vliegende Brigade.

Vraag 1: Waar ben je trots op en wat heeft je de afgelopen drie jaar energie gegeven bij het opzetten van een OJS?

Hartenkreet Floor Kaspers, Vliegende Brigade en projectleider oudersteunpunt Amsterdam:

“Een steunpunt biedt uitkomst voor veel ouders die eenzaam in een traject zitten. Als wij ervoor kunnen zorgen dat ze zich gezien en gehoord voelen, hebben wij iets betekend.”

Aan de hand van de legobouwsels, verwoorden de deelnemers waar ze trots op zijn en wat hun de afgelopen drie jaar energie heeft gegeven:

- De vliegwielfunctie van een steunpunt
- Leerlingen die langskwamen om zelf de touwtjes in handen te nemen
- Luisteren is vaak al voldoende
- Gericht afspraken maken
- Verrassende ideeën van leerlingen vanuit de verbinding die ontstond
- Werkverlichting: samenwerking tussen primair en voortgezet onderwijs haalt stress weg bij directies en coördinatoren





Vraag 2: Wat waardeer je aan de Ouder- en Jeugdsteunpunten?

Hartenkreet Dick Rasenberg, Vliegende Brigade: “Ook de signaleringsfunctie van de steunpunten wordt onderdeel van de wettelijke verplichting. Dat helpt om met die informatie passend onderwijs te verbeteren. Dat vind ik een grote verdienste van onze gezamenlijke inzet de afgelopen jaren.” Daarna zijn de deelnemers weer aan zet. De legostenen worden opnieuw gehusseld en intuïtief bouwen ze een model dat voor hen de meerwaarde van een steunpunt verbeeldt. Ze gaan erover met elkaar in gesprek en delen de volgende inzichten:

- Informatie geven aan ouders en jongeren én dat je ze verder wegwijs kunt maken en ondersteunen
- Out of the box kunnen denken voor een passende oplossing
- Het bieden van een luisterend oor, waardoor ruimte ontstaat om weer het mooie te zien van wat er in een kind zit
- Laagdrempelige, menselijke verbinding
- Het kind staat bovenop, daaronder de hulptroepen; bij een steunpunt lukt het om weer vanuit verschillende perspectieven te kijken

Vraag 3: Hoe ziet de toekomst van de Ouder- en Jeugdsteunpunten eruit?

Hartenkreet Lucas van de Vijver, Vliegende Brigade: “Het hoorrecht wordt over een jaar wettelijk verplicht. Hoe gaan scholen dat samen met leerlingen praktisch invullen? Dat is een mooie vraag voor de steunpunten.”

De deelnemers gaan vervolgens aan de slag om een legomodel te bouwen dat verbeeldt hoe hun steunpunt er over vijf jaar uitziet. Iedereen bouwt eerst een individueel model en schrijft de essentie ervan op een kaartje.

Daarop komt onder meer te staan:

- Lichtbaken
- Met elkaar
- Gelijke aandacht voor ouders en jeugd
- Bekendheid
- In balans
- Niet meer nodig



Bruggen bouwen tussen zorg en onderwijs

Daarna voegen ze hun individuele model samen met dat van de anderen aan hun tafel om gezamenlijk te komen tot één verhaal dat voor iedereen dezelfde betekenis heeft. Tijdens de deelronde komt naar voren dat er een transformatie nodig is om onderwijs en zorg meer te vervlechten. Geen gescheiden thema's, maar een basisvoorziening voor iedereen, die bovendien laagdrempelig is en de benodigde expertise biedt. Onderwijs- en zorgprofessionals werken daarbij nauw samen met ouders en kinderen om passende zorg en onderwijs te kunnen bieden. Het gaat om bruggen bouwen tussen twee domeinen die eindeloos met elkaar verbonden zijn.

Leerling als vrolijke spin in het web

“Zo zorg je met elkaar voor de ‘pot met goud’. Geen einddoel, maar een voortdurend proces, waarin we elkaar blijven uitnodigen om nieuwe ideeën te bedenken en nieuw licht te schijnen. Ouders, scholen en leerlingen staan daarbij schouder aan schouder. Er is voldoende geld, een goede PDCA-cyclus en de gezamenlijke manier van werken wordt breed gedragen door de regio. Wellicht dat de Ouder- en Jeugdsteunpunten zichzelf dan overbodig hebben gemaakt. Dat biedt dan de mogelijkheid om in te zetten op preventie, waarbij leerlingen de vrolijke spin in hun eigen web kunnen zijn en blijven.”

Overzichtsplaat passend onderwijs

Na het samen bouwen en delen van deze toekomstvisie, volgt de plenaire wrap-up waarin de Vliegende Brigade officieel afzwaait en bedankt wordt voor alle inspanningen. Zamora Pengel, beleidsmedewerker OCW geeft aan dat ze met veel energie terugkijkt. “Er zit zoveel beweging in. Tijdens het eerste symposium vorig jaar praatten we nog over nut en noodzaak van de Ouder- en Jeugdsteunpunten, vandaag gaat het over hoe we verder gaan. Sommige samenwerkingsverbanden denken het eerst uit, andere gaan meteen aan de slag. Belangrijkste inzicht is toch wel dat we heel veel van elkaar kunnen leren als het gaat om het opzetten van een steunpunt, het betrekken van ervaringsdeskundigen, het zorgen voor bekendheid en het maken van verbinding binnen een regio. Vanuit OCW stimuleren we het delen van informatie, kennis en voorbeelden in de vorm van brochures, video’s en een overzichtsplaat die het landschap van passend onderwijs voor ouders overzichtelijk in kaart brengt. Daarnaast komt er ook een online vindplek van alle steunpunten.”

Gehoord en gezien worden

Cabaretière Nina de la Croix vat het belang van samenwerking voor passend onderwijs pratend en zingend samen: “Een kind wil niet speciaal zijn, maar er ‘gewoon’ bij horen en meedoen. De samenwerkingsverbanden zijn met hulp van de Vliegende Brigade in drie jaar naar een hoger plan getild. Een prestatie van formaat, want hoe geef je vorm aan iets dat nog niet bestaat. Of je nu met beleid of uitvoering bezig bent, uiteindelijk gaat het vaak niet om de oplossing, maar om gehoord en gezien worden in de zo belangrijke vormende fase van opgroeiende kinderen. Dankzij mensen zoals jullie, die informeren, steunen en signaleren, wordt dat ideaal ‘opeens’ werkelijkheid!”

